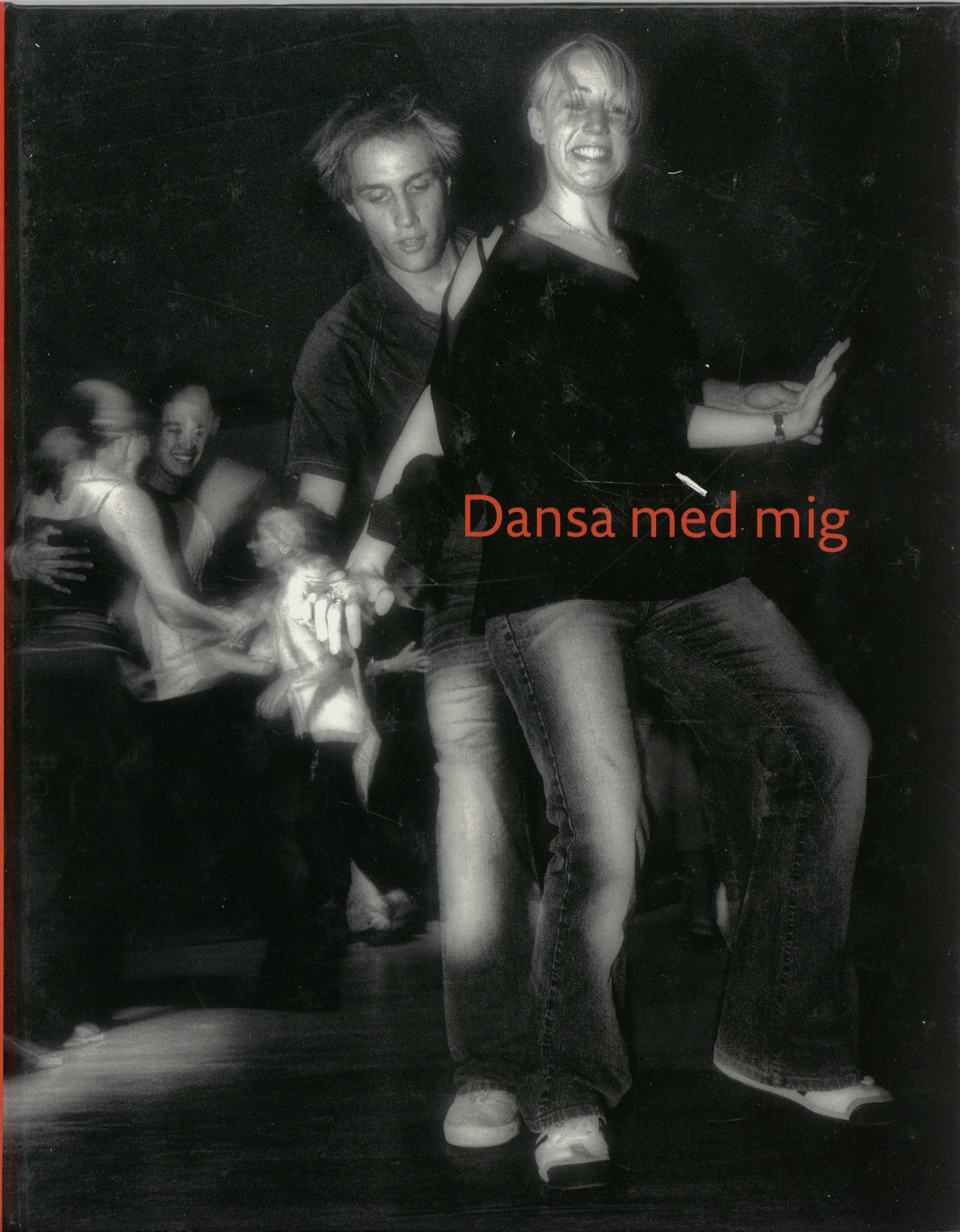

Dansa
med mig

FATABUREN 2006

Dansa med mig

Dansa med mig

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK 2006

FATABUREN Nordiska museets och Skansens årsbok, är en skatt av kulturhistoriska artiklar som publicerats under mer än ett sekel.

Årsboken började som ett häfte med rubriken »Meddelanden«, redigerat 1881 av museets grundare Artur Hazelius för den stödjande krets som kallades Samfundet för Nordiska museets främjande. 1884 publicerades den första kulturhistoriska artikeln och när publikationen 1906 bytte namn till »Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift« kom de vetenskapliga uppsatserna att dominera innehållet. Från och med 1931 fick årsboken Fataburen en mer populär inriktning och i stora drag den form som den har idag. Fataburen har sedan dess förenat lärdom och sakkunskap med syftet att nå en stor publik.

Fataburen är också en viktig länk mellan Nordiska museet och Skansen, två museer med en gemensam historia och en gemensam vänförening. Varje årsbok har ett tematiskt innehåll som speglar insatser och engagemang i de båda museerna, men verksamhetsberättelserna trycks numera separat och kan rekvideras från respektive museum.

Ekonomiskt stöd från Nordiska museets och Skansens Vänner gör utgivningen av Fataburen möjlig.

Fataburen 2006
Nordiska museets förlag
Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se

© Nordiska museet och respektive författare

Redaktör Christina Westergren

Bildredaktör Birgit Brånvall

Omslag och grafisk form Lena Eklund

Omslagsbild foto A. Jeremy P. Lawrence, www.futtfuttfuttfotography.com

Baksidesbild ur boken (s. 193)

Bilder på för- och eftersättsblad foto Birgit Brånvall 2006 © Nordiska museet

Foto s. 2 Fotografi i Nordiska museets arkiv, fotograf ej känd

Tryckt hos Fälvh & Hässler, Värnamo 2006

ISSN 0348 971 X

ISBN 91 7108 506 8

SIMON LANS är
studerande. Dans och
festarrangemang är fritids-
intressen.

Dom kallar oss rejvare

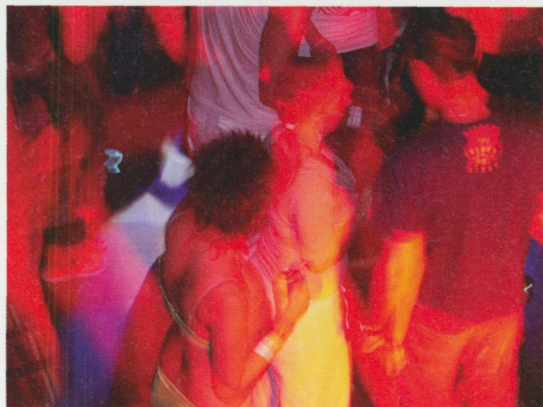
Om man nämner ordet som idag stavas både rave och rejv så får folk ofta en fundersam min och försöker uttala det på ett skämtsamt och svenskt sätt: »Räjbv, är inte det en sån dära, nån sån där ... fest, som ungdomar går på och tar knark?» Det finns ett kort svar, och ett långt svar. Jag har tagit på mig uppgiften att ge er det långa svaret.

Rave har ofta förknippats med olagligheter, och att säga till någon man inte känner att man går på ravefester är svårt. Det är nästan som om man skulle säga att man roar sig med att stjäla gamla damers handväskor. För många är en typisk rejvare en ung människa, en lätt kriminell individ som inte drar sitt strå till stacken, som oftast är respektlös, ouppfostrad och inte vet hur man betar sig. De som kallar oss rejvare markerar ett avstånd och vet ofta inte vilka vi är. Att stavningen har ändrats visar att det handlar om en omskriven och känd företeelse i Sverige, en företeelse som många gånger också missuppfattas. Vi som går på festerna kallar oss för det mesta inte något alls, och jag föredrar att skriva ordet rave som det skrevs från början.

Den som läser det här och som har vart i ravesvängen känner

Cinderella Cruise. Foto Joakim
Gunnarsson 18 maj 2005.

nog genast igen sig i beskrivningen av hur andra ser på oss, och tänker antagligen också: Så fel, om de bara kunde förstå! Jag ska göra ett försök att förklara för de oförstående – men hur började allt?

Ravens rötter

En exakt tidpunkt för det första ravet finns nog inte. Men om man är vidsynt och bortser från musiken en smula så kan man påstå att något började redan på 60-talet. Visserligen fanns inte trance- och technomusik på den tiden, men man kan dra många paralleller mellan 60-talets hippiefester och dagens ravefester. »Kom som du är«-ideologin var densamma, och även ljussättningen med »flummiga« färger och lampor. Musiken var någon sorts ursprungsvariant av dagens psy-trance, en förkortning av psychedelic trance. Vissa klubbar i London anses vara släkt med dagens rave och mycket av den musik som spelades där kallades för just psychedelic eller psychedelic rock. Kläderna var även då färggranna och hade lustiga mönster. De batikfärgade tröjorna, som var så inne att göra själv på den tiden, finns också kvar på dagens ravefester. Och sist men inte minst finns det paralleller när det gäller sättet att dansa! Hinduismen hade precis uppmärksammats på allvar i västvärlden och på Londons klubbar var det vanligt att se folk med ett kastmärke i pannan, dansande som i trans på ett indiskt vis. Dagens rave har alltså så mycket gemensamt med hippiekulturen som den såg ut i London i slutet av 60-talet, att jag vill påstå att det var där det började.

20 år senare, på 80-talet, kom den första riktiga ravemusiken. Det var en väldigt simpel form av techno som hade utvecklats ur

House on the Hill,
fest vid Sockenplan i
Stockholm 7–8 maj
2005. Ovan skivspelare
Numark TTX1. Foto
Joakim Gunnarsson.

28 maj 2005. T.h. »Backdropp«, en del av dekoren. Foto Joakim Gunnarsson.

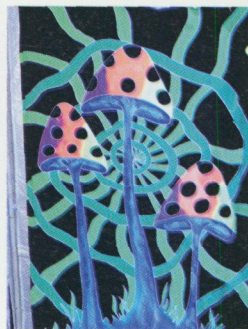
den populära synthmusiken, som svepte som en våg under det decenniet. Det är omtvistat vem som faktiskt gjorde den absolut första technon, men många påstår att det var en grupp som hette *Laserdance*. Deras musik var helt gjord på elektronisk väg och hade en repetitiv bakgrundsmusik med en hel del synthljud i förgrunden för att det inte skulle bli för mycket »tuggummi«,

dvs. musik som blir väldigt enformig och bara upprepar sig om och om igen utan någon skymt av variation. Laserdance släppte sin första maxisingel 1983 och gjorde därefter tolv fulla album. De höll på till år 2000. Med andra ord, deras technomusik gick hem hos publiken. Historien om Laserdance och deras otroliga 17-åriga karriär är söt, och enkel för de flesta att ta till sig. Men som sagt, jag anser att 60-talets psychedelic var den absolut första början till ravemusiken.

Efter 60-talet och hippiekulturen kom 70-talet och diskomusiken. Alla dansade som John Travolta och allt var »groovy«. Under den här perioden började en man vid namn Frankie Knuckles experimentera med musik. En DJ brukade då bara spela den ena låten efter den andra, men Frankie ville mera. Han kom på ett sätt att blanda musiken, att smälta ihop två olika låtar så att det lät som en lång. Han tyckte om att leka med ljud-effekter och att överraska publiken som ofta hade hört låtarna många gånger.

Han blev snabbt huvud-DJ för klubben The Warehouse i Chicago. Där föddes housemusiken, som har fått sitt namn från lokalen där den spelades första gången. I Chicago fanns också Jesse Saunders, den DJ som utvecklade tekniken att sy ihop två låtar. Jesse tog lite av Frankies teknik, lite av sin egen och fick också influenser från klubbar i New York. Resultatet blev en lång jämn ström av musik med samma bakgrundsrytm.

Båda historierna om hur musiken kom till är sanna på sitt sätt. Laserdances elektroniska musik var faktiskt den första som kallades techno och Frankie och Jessie representerar musikens utveckling.

Något hände

I början av 90-talet när technomusiken blomstrade föddes raven! Det finns väldigt många människor som påstår sig ha anordnat de första festerna, folk från USA, folk från Österrike och från många andra länder. Ingen vet helt säkert var, men det var i början av 90-talet det hände i alla fall. Musiken hade utvecklats och de speciella platserna hade upptäckts och intagits. Ofta var det gamla lager och skyddsrum, och det var inte ovanligt att de som arrangerade festerna inte hade tillstånd. Det var hårt och skitigt, men ur detta föddes dagens musik, trance, vid mitten av 90-talet. Först var det hårdare former av techno som spelades och även hardcore. Trancen har inte utvecklats i någon tydlig riktning sedan mitten av 90-talet men det finns hur många subgenrer som helst, och man kan fortfarande ef-

Cinderella Cruise,
18 maj 2005. Foto
Joakim Gunnarsson.

ter ett årtionde vara nyskapande. De som idag räknas som veteraner på ravesenen i Sverige började under 90-talet. Det är återigen svårt att säga exakt när, men man kan lätt säga var rave blev ett begrepp även i Sverige. Det största av de första var det ökända Docklands, en lagerlokal som ligger precis söder om Stockholm.

Många riktigt stora namn inom ravemusiken har spelat där, det var ett Mecca för ravers i Sverige. Lokalen stängdes dock runt millennieskiftet, antagligen mycket på grund av all negativ publicitet. Det talades mycket om drogerna som såldes där och om att det var ett centrum för drogkultur. Men det var bara en bieffekt. Folk kom dit gång på gång även efter de ständiga polisrazziorna. Folk kom för musiken.

Finns rave idag?

Vad är rave idag? Finns det en ravekultur, finns det några som går på rave och hur ser de i så fall ut? Ja visst finns vi, men vi ser olika ut, vi kommer från alla samhällsklasser och kulturer, vi har olika ålder och kön och många olika värderingar. Ett potpurri av människor som idag kanske inte ens nämner ordet rave. Det enda vi verkligen har gemensamt, är kärleken till musik och dans.

Fattig som rik, ung som gammal, man som kvinna, alla kommer vi för att vi älskar musiken och för att vi älskar att dansa. Vi är lika varierande i färg som en blomsteräng om våren. Medelåldern ligger någonstans mellan tjugo och trettio år, men det finns äldre – de som är fyrtio och även femtio. Men inte så många väldigt unga, och det finns en anledning till det. Arrangörerna av festerna vill hålla en mogen stil, utan strul. Det har alltid

DJ Tiesto på Cinderella
Cruise, 18 maj 2005.
Foto Eddie Johansson.

talats mycket om droger i samband med ravekulturen. Det skyl-
ler jag personligen på medierna som tycks arbeta enligt samma
modell: ta reda på var det har varit ett rave i helgen, ta reda på
namnet på en ny drog, blanda med lite alkohol – och du har en
artikel! En artikel som också är inflytelserik, folk tror på det som
står i tidningen. Trots att det inte är mer droger på våra fester
än på en krog vid Stureplan är vi tvungna att på heltid försöka
förklara att vi inte är knarklangare, och att de flesta av oss inte
ens provat olagliga substanser i form av narkotika. Vi är bara där
för att dansa. Dansen och musiken, det är vår drog. Därför ska
jag gå vidare med att prata om just det. Dansen vill säga.

Vad jag själv har sett och hört, om andra danser, så skulle jag
kalla rave för »den demokratiska dansen«. De flesta andra dans-
stilar och danskulturer har några riktlinjer för hur man dansar.
Man kan improvisera, men bara mellan de olika dansstegen,
även kallade »moves«. Det finns ofta namn på olika sätt att röra
sig och olika grader av skicklighet. Alla kan röra sina fötter till
musiken, men för att kallas bra måste du ha en stor repertoar av
»moves« och följa dem till punkt och pricka. Ofta speglas köns-
roller i dansen, och man blir skrattad åt om man inte är i rätt
ålder. Med andra ord: man har glömt vad allting handlar om.
Den demokratiska dansen däremot har inga moves, där dansar
vi precis så som vi känner för att dansa. Vi har inte ens någon
speciell yta där vi dansar. Är vi t.ex. på en krog så dansar vi ofta
var vi än är i lokalen. Vi dansar i kön till baren, på toaletten, och
naturligtvis framför de stora högtalarna. Så länge vi känner för
det. Om det spelas en bra låt så börjar kroppen röra sig nästan
av sig själv, nästan lite magiskt sådär. Fötterna börjar trampa lite
försynt, händerna roterar lite, man börjar plötsligt nicka i takt
med musiken och man försvinner iväg i trans. Man kan ibland

nästan tro sig se musiken och känna vågorna av ljud. Men det är inte på ett sektliknande sätt, utan bara en sorts eufori. Man känner sig nöjd och belåten helt enkelt. Som efter en rejäl måltid med folk man tycker om. Och när den känslan kommer, då rör man sig ofta mot musiken och ut på det så kallade dansgolvet. Det är inget måste, men för att komma närmre musiken så gör man det. Det är en känsla som är svår att beskriva. Man tänker inte på vad man gör, man bara gör.

House on the Hill, 7–8
maj 2005. Foto Joakim
Gunnarsson.

Dansa som om ingen tittar!

Ingen behöver känna sig utanför. Det finns ett någorlunda känt uttryck inom ravekulturen som jag brukar använda när jag beskriver dansen: »Dance like nobody's watching!« Dansa som om ingen tittar. Precis som hemma framför badrumsspeglarna, fast mer påklädd och utan tandkräm runt munnen. Helst. Men om du vill komma i handduk eller pyjamas, varsågod! Vi dömer ingen.

Alla har rätt att dansa på ett rave, och det märks. Jag tror att den känslan genomströmmar alla på ett rave, hur förklarar man annars att en typisk kontorstjänsteman brister ut i dans där, tillsammans med människor som han antagligen aldrig skulle få för sig att träffa annars. Det har hänt, jag har sett det, och jag älskar det.

Det kan tyckas vara en ensam dans som vi ägnar oss åt, men så är det inte. När man kliver innanför dörrarna på en ravefest så upphör man att vara en person som är på väg någonstans. En som inte ser människorna för allt folk på trottoaren. Ni vet vad jag talar om, dagens kalla attityd i samhället. Allt det ändras så fort man kommer in i värmen och ser alla underbara människor där inne. Ingen som vänder sig bort, bara genuin mänsklig värme. Och när man dansar och får ögonkontakt med en vilt främmande människa, så är det speciellt. Man ser glädjen i varandras ögon och höjer ögonbrynen. Man flaxar lite med armen upp i luften och får direkt ett svar ifrån den andra.

Skogsfolk och UV-krigare

Att alla accepterar varandra som individer gör rave till en demokratisk och otroligt skön livsstil. Vi försöker så gott det går att sprida lite kärlek runt omkring oss där vi går. Ett leende mot någon på gatan eller ett trevligt ord till tjejen i kassan. Ofta går vi runt med stora hörlurar och fullpackade mp3-spelare och lyssnar på musik. Våra klassiska kännetecken är nog stora hörlurar och skarpa färger på kläderna, ofta i kombination med en lite mer udda design. Det finns inte många ställen i Sverige där man kan köpa det som kallas för ravekläder, men vi är lika glada för det. Internet har ju gjort det lätt att beställa från andra

House on the Hill, 7-8
maj 2005. Foto Joakim
Gunnarsson.

28 maj 2005. Foto
Joakim Gunnarsson.

länder. Ravekläder brukar ofta ha åtminstone en neonfärg någonstans. Det tycks som om många av oss dras till dessa skarpa färger, dessutom lyser de i uv-ljus, vilket gör dem roliga att ha där det finns uv-lampor. Vi kan se ut på många sätt, som sagt, klädda i allt från jeans till pösiga byxor. Men vi har ändå något som kan kallas för klädstil. Ofta kan man associera kläderna till något utomjordiskt eller i alla fall något som ser ut att komma från en science fiction-film. Det hörs även på namnet i märken som Cyberdog, Space tribe och Battery organic.

Vi i Sverige har också något vi kallar för »alvkläder«, oftast en jacka som finns i en massa olika färger och brukar ha utsvängda ärmar och en stor huva med en lång struthätta. Man kan även urskilja två distinkta grupper när det gäller klädstilen. Den ena, som är mer naturinriktad med alvtröjor och naturliga färger, kallas i allmänhet för skogsfolk. Den andra gruppen med exempelvis uv-krigarna, har en stil som brukar kallas för cyber. uv-krigare har på senare tid blivit ett uttryck i ravekretsarna för att beskriva någon som klär sig i starka färger och som inte är rädd för att säga att hon längtar till nästa fest. uv står förstås för de starka färgerna och krigare för att man på ett sätt kan säga att hon strider för att upplysa om ravekulturen.

Betongen eller skogen, det är bara att välja

Internet har också gjort det enklare än någonsin att få ut information om var och när en fest ska vara. Det är fantastiskt, för ju fler som får reda på det och kommer dit desto roligare är det, vare sig det gäller betongrave eller skogsrave. Ett så kallat betongrave är en fest som hålls i en lagerlokal eller krog av något slag. Eftersom det oftast ordnas i städer så är de enda riktigt bra

28 maj 2005. Foto Joakim Gunnarsson.

28 maj 2005. Foto Joakim Gunnarsson.

lokalerna lager och källare med betong i väggar och golv.

Skogsrave är förstås ett rave som hålls i skogen, men det finns också en del skillnader mellan de två festtyperna, förutom omgivningen. På betongrave är det vanligt med en utländsk DJ och stora namn inom musiken, på skogsrave är det mer lokala för-
mågor. Musiken inne på ett betongrave är oftast hårdare och »ösigare« medan skogsravens musik är mer psykedelisk och mystisk. Så är det klädseln som skiljer, uv-krigarna går på betongrave och skogsfolket på skogsrave. Men det är ju bara kläder. Det är samma goa folk som springer runt och studsar som studsollar på olika ställen.

Det här har varit en unik chans för mig att få skriva om något som så många älskar. Det finns inte mycket att läsa om man vill veta mer, man får helt enkelt besöka ett av våra fina arrangemang. Jag har beskrivit allt ur min synvinkel och gjort det med stor kärlek. Förhoppningsvis har ni fått en bättre uppfattning om vad som händer på våra fester och varför vi är där gång på gång, dansandes.

Festen Blommor och Bin 1 på Långholmen i Stockholm 18 juni 2005.
Foto Joakim Gunnarsson.